

Coöperatieve Boerenleenbank Hengstdijk 1903 - 1964

Voormalig bankkantoor Hengstdijk (1958-1964) aan de Hengstdijkse Kerkstraat 7B, anno 2023.

Oorsprong

Aan het eind van de negentiende eeuw willen Nederlandse boeren en tuinders moderniseren, maar ze kunnen lastig krediet krijgen. Daarom besluiten ze kredietcoöperaties op te richten. Deze stellen boeren in staat om geld te lenen voor investeringen. Daarmee kunnen ze hun productie en opbrengst laten groeien. Dit is mogelijk dankzij het spaargeld van boeren die juist ruim bij kas zitten. Ook andere burgers profiteren. Veel mensen brengen hun spaargeld naar de boerenleenbanken en krijgen daarvoor rente. De coöperaties werken lokaal en hebben een centrale bank nodig die hen op allerlei gebieden ondersteunt. Ze richten daarom in 1898 twee overkoepelende organisaties op: de Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Bank (CCRB) in Utrecht en de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank (CCBB) in Eindhoven.

Notaris Van Dalsum

In (Oost)Zeeuws Vlaanderen speelt notaris Hendrik van Dalsum een belangrijke rol bij het oprichten van boerenleenbanken. Van Dalsum, geboren in Haarlem in 1868 en wonende te Arnhem, werd in maart 1903 in Hulst als notaris benoemd. Hij was een oprecht gelovig katholiek. Direct bij zijn aantreden maakte hij zich sterk voor de positie van de armere landarbeiders en de vele kleine pachtboeren. Doordat in (Oost) Zeeuws Vlaanderen in de 19e eeuw landbouwgronden in eigendom waren van met name kerkelijke instellingen, de Domeinen en grootgrondbezitters, hadden arbeiders en boeren weinig invloed. Zijn strijd voor de zwakkeren bracht hem in conflict met de kerk en met notabelen uit de regio.

*Notaris Hendrik Albert van Dalsum
(1868-1944)*

Aanvankelijk verbaasde hij zich erover dat de rentmeester van het Kroondomein, Baron Collot d'Escury burgemeester van Gemeente Hontenisse was, waarbij tevens ook alle gemeenteraadsleden pachter bij hem waren. Later kwam hij er achter dat de Collot d'Escury voor vernieuwing en verandering bleek open te staan en uiteindelijk een belangrijke rol vervulde bij het oprichten van diverse boerenorganisaties en bestuursfuncties daarbij (o.a. rundveestamboek, zuivelbond, de boterfabriek Kloosterzande en de suikerfabriek in Sas van Gent). Van 1901 tot aan zijn dood in 1929 was Collot d'Escury lid van de raad van toezicht van de CCRB. Er was dus ook al een relatie tussen Zeeuws Vlaanderen en de Utrechtse centrale.

Van Dalsum pleitte voor betere voorwaarden voor de boeren in pachtcontracten. Maar hij was vooral van mening dat zij zich moesten verenigen door het oprichten van boerenbonden en kredietcoöperaties. Samen met Kapelaan Theodorus Buijsrogge uit Sint Jansteen doorkruiste hij het Zeeuws-Vlaamse platteland om met lezingen in boerenherbergen te hameren op de noodzaak van het oprichten van boerenbonden en boerenleenbanken.

Onder invloed van Van Dalsum heeft het bankenlandschap in Zeeuws Vlaanderen veel sneller vorm gekregen dan elders: in Zeeuws Vlaanderen waren in 1905 al 20 banken, wat nog steeg naar 27 in 1927. Ter vergelijking: in heel de rest van Zeeland waren er in 1910 nog maar 9 banken, waar dit op haar hoogtepunt vanaf de jaren 20 nog groeide tot 44. Veel van deze banken werden pas tussen 1913-1917 opgericht, dus zo'n 10 jaar later dan in Hengstdijk e.o.. In 2019 werd het plein naast voormalig Rabobank Hulst naar Van Dalsum vernoemd.

Hengstdijk. Woensdagavond is hier eene boerenleenbank opgericht; 40 leden traden toe. Tot bestuursleden werden gekozen de heeren L. Kerckhaert, P. J. van Wesemaal, Jos. v. Esbroeck, Jos. Staes en L. v. Kroonenbrug. Deze heeren kozen tot hun voorzitter den heer Kerckhaert en tot ondervoorzitter den heer v. Esbroeck. Later zal overgegaan worden tot het kiezen van een kassier en een raad van toezicht. Notaris Van Dalsum te Hulst was aanwezig om alle gewenschte inlichtingen te geven.

Ter Neuzensche Courant 28.10.1903 inzake de oprichting

Oprichting

Zo wordt ook op 25 november 1903 bij Notaris Van Dalsum de Coöperatieve Boerenleenbank Hengstdijk opgericht. Oprichters zijn een 40-tal voornamelijk landbouwers, waarbij er een aantal qua beroep een andere aanduiding hebben, zoals burgemeester Cornelis van Esbroeck, onderwijzer Ludovicus van Kroonenbrug, hoefsmid Leonardus Kerkhaert en Adriaan

van Gijssel, de veldwachter (zie bijlage 1). De statuten schrijven als vereisten voor lidmaatschap van de bank onder meer het Christelijk geloof en lidmaatschap van den Boerenbond voor. Getuigen zijn Alphons Dobbelaar, kleermaker en Jacobus Warrens, landbouwer, beiden uit Hengstdijk.

Het valt op dat de animo op Hengstdijk daarmee groot is. Van de in totaal dertien lokale banken die uiteindelijk bij Van Dalsum werden opgericht, is het aantal oprichters overal lager dan Hengstdijk (o.a. Kloosterzande 13, Lamswaarde 28, Stoppeldijk 29, Hulst 15, Ossenis 20).

Coöperatieve
Centrale Raiffeisen-Bank
gevestigd te Utrecht

AANVRAAG.

De Coöperatieve Raiffeisen-Bank te *Hengstdijk* Provincie *Zeeland*
~~landbouwvereniging~~
vraagt aan bij het Bestuur van de Coöperatieve
Centrale Raiffeisen-Bank, gevestigd te Utrecht, om als lid te worden aange-
nomen, en verbindt zich tot nakoming der bepalingen vervat in de Statuten
dier Vereeniging, en der door haar te geven voorschriften.

Hengstdijk den *December* 1903.

Handteekening van den Directeur.

L. Kerckhaert

Handteekening van een bestuurslid.

L. van Kroonenburg.

Aanmelding bij de Centrale Raiffeissen bank. Ondertekend door L. Kerckhaert en L. van Kroonenburg, december 1903

Van Dalsum sluit de banken aan bij de Utrechtse Centrale Raiffeisen-Bank, en niet -zoals de naam doet vermoeden - bij de Eindhovense Centrale Boerenleenbank. Om aan te sluiten bij de Centrale Boerenleenbank werd namelijk verwacht dat de lokale bank een rooms-katholieke signatuur had. De Hengstdijkse bevolking was hoofdzakelijk katholiek, maar aangezien de bank werd opgericht op christelijke grondslag, bood dit ook ruimte voor protestante leden. Ook was de Utrechtse centrale ruimer in het toelaten van niet-landbouwers, wat ook paste in de visie van Van

Dalsum dat het kredietsysteem voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk zou moeten zijn.

De aanvraag voor toetreding tot de Centrale Raiffeisen-Bank wordt ondertekend door de dan benoemde directeur, de toenmalige voorzitter van het bestuur, Leon Kerckhaert. Er volgt een positief advies van de Inspecteur van de centrale bank en de Provinciale commissie Zeeland omdat "de bank op wettelijke wijze is opgericht en een goed bestuur heeft". Hier blijkt Notaris Van Dalsum ook ondertekenaar namens de Provinciale Commissie te zijn.

H. A. VAN DALSUM,
NOTARIS.

Hulst, 24 December 1903.

Hoog Welgeborenen en Confrères!

De heer P. Kerckhaert te Hengstdijk is ook landbouwer. Hij is iemand die zeer binden het vertrouwen zijn dorpsgenooten schijnt te bezitten, die hem dan ook nog hadden gekozen als ondervoorzitter van den Boerenbond. In deze streken hebben de meeste menschen, behalve de groote boeren, nog een tweede middel van bestaan. Het lidmaatschap van boerenbond en boerenleenbank geldt dan ook voor zoverre men landbouwer is, en verder niet.

Het is in deze streken een degelijk volk. Groote Kapitalen zijn er onder den boerenstand niet, wat voor een groot deel het gevolg is van de eigenaardige pachttoestanden hier, maar beperkte welvaart is algemeen.

202.

Hoogachtend, en met coll. groeten,
Uwds
H. van Dalsum

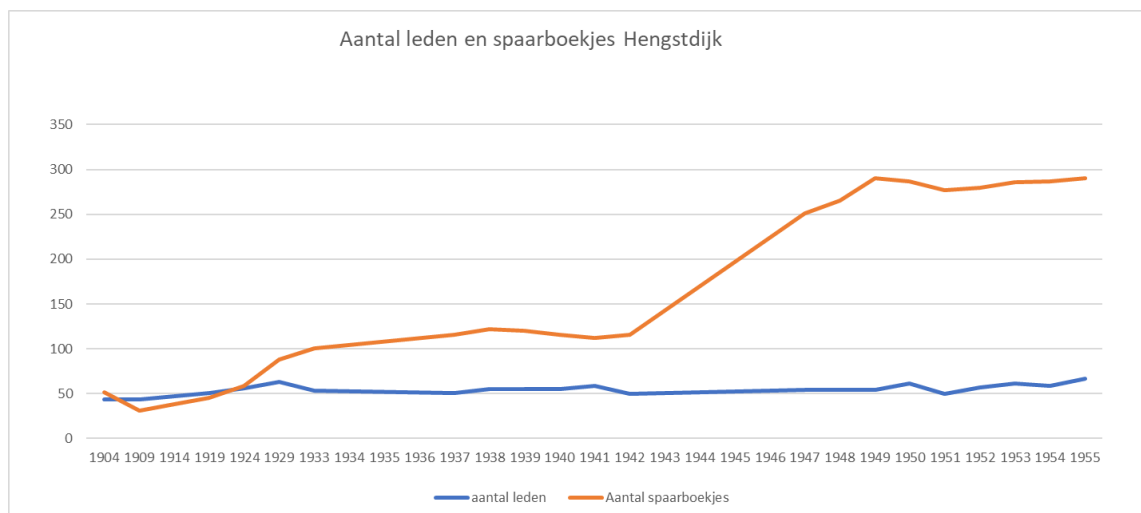
Naar aanleiding van het feit, dat de heer P. Kerckhaert, in de acte van oprichting is vermeld te zijn, van beroep „herbergier”, en uit de aanvraag tot aanneming sluiting blijkt, dat hij is verkozen tot directeur der bank te Hengstdijk, om door my inslissingen verzoekt aan Notaris van Dalsum te Hulst, lid van de Provinciale Commissie voor Zeeland, waar op bovenstaand antwoord Soelt.

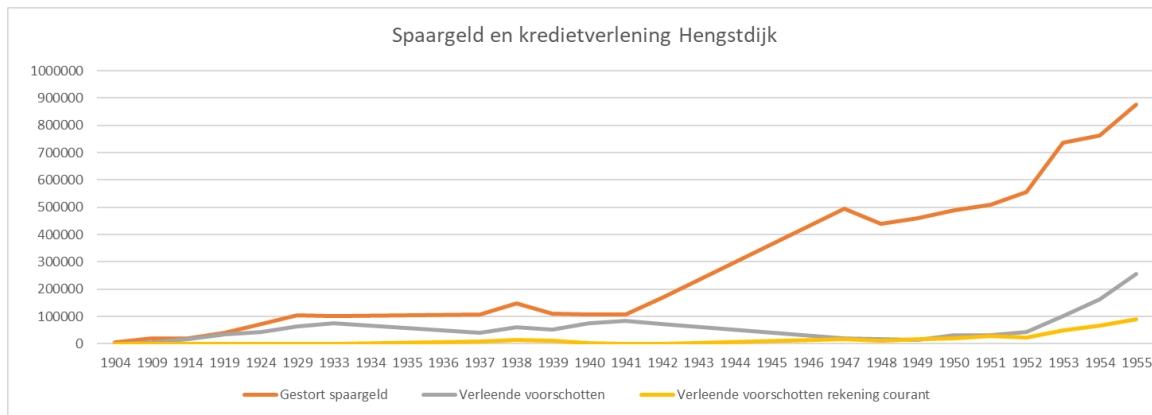
H. v. D.

Nadere onderbouwing door Notaris Van Dalsum aan de Centrale bank inzake de benoeming van directeur L. Kerckhaert.

24 december 1903 volgt nog een aanvullend schrijven van de notaris aan de centrale bank met nadere toelichting op de benoeming van bankdirecteur Leon Kerckhaert. In de acte van oprichting werd volgens deze brief namelijk vermeld dat hij als beroep herbergier was, wat in Utrecht kennelijk vragen oproep. Van Dalsum verklaart dat Kerckhaert tevens landbouwer is, en het vertrouwen van de dorpsgenoten bezit aangezien zij hem ook tot ondervoorzitter van de Boerenbond hebben verkozen. Hij licht verder toe dat in onze streek vaak sprake is van nog een tweede middel van bestaan. “Grote kapitalen zijn er onder den boerenstand niet, wat voor een groot deel het gevolg is van de eigenaardige pachttoestanden hier, maar beperkte welvaart is algemeen”.

Groei

Er kan vanaf dan geld geleend worden door middel van voorschotten van hoogstens 1 jaar, of met goedkeuring van de Raad van Toezicht leningen tot maximaal 10 jaar en jaarlijkse aflossing. Bij zekerheidsvestiging door hypotheek moet de overwaarde van het ondergezette onroerend goed minstens de helft van het voorschot bedragen (bij effecten 2/3^e).

In 1904 zijn er 44 leden en lopen er in totaal 52 spaarboekjes met in totaal Fl. 5.020,- aan spaargeld. Op dat moment moet de kredietverlening nog op gang komen en zijn er slechts drie verleende voorschotten van in totaal Fl. 265,-. 20 jaar later zijn er 56 leden met FL 72.320,- spaargeld op 59 boekjes. Er zijn dan 17 voorschotten verleend voor in totaal Fl. 42.792,-. In 1951 passeert het bedrag aan spaargelden voor het eerst het half miljoen (Fl. 510.168,-). Het aantal leden bedraagt dan 50 personen, maar het aantal spaarboekjes is inmiddels wel sterk toegenomen tot 277. Uitgeleende gelden (voorschotten en saldo benutting rekeningen courant) bedraagt dan Fl. 59.282,-. In de loop van de jaren 50 zien we zowel de spaarmiddelen als de uitgeleende gelden in een sneller tempo toenemen. Zitdagen zijn er overigens dan alleen maar op woensdag- en zaterdagmiddag van 14u tot 17u.

Bestuur en Raad van Toezicht
HENGSTDIJK 1953 Coöp. Boerenleenbank

Bestuur en Raad van toezicht bij jubileum in 1953. Staand van links naar rechts: Piet Burggrave, E. Verschueren, H. Schelfhout, Bertus Kriekhaert, en A. van Damme. Zittend: J. Vinke, Dees Hermans, Leo van Esbroeck (oud burgemeester) en Joos de Waal.

Foto van het jubileumfeest. Staand: Paula Collet, Annie van Stevendaal, Thea de Kort, Aman Raes, Piet van Gasse, Sjef van Heese, Rosa Bun, Truus Vink. Zittend: Els Kerckhaert, Irene Sponselee, Liza van Esbroeck, Celina Kerckhaert, Wiesken Kerckhaert, Paula van Esbroeck, Roos Kerckhaert, Els de Waal, Erna van Deursen, Tiele Roctus.

Jubileum

Op 12 december 1953 viert de Hengstdijkse bank haar 50-jarig bestaan. Het krantenartikel van destijds geeft aan dat de ingelegde spaargelden ad ca Fl. 700.000,- aanzienlijk is voor een dorp met dan 527 inwoners.

Als U verzen leest die Vondel
In zijn tijd geschreven heeft,
Denkt U: „Jammer dat hij dood is
En Guus Keddy steeds nog leeft!”
Maar voor mij is het voornaamste,
Dat mijn rijmfabriek marcheert:
Waar het nooit aan nieuwe orders
Voor een „Feestgedicht” mankeert!

GUUS KEDDY, 379-00
Oude Vest26a, Breda Tel. 7517

Advertentie van optredend artiest Guus Keddy uit Breda

De feestdag startte om 9 uur met een heilige mis in de parochiekerk, en om 2 uur 's middags een algemene vergadering waarna het gezelschap naar Kloosterzande vertrekt voor een “feestvergadering” om 15u. Die vond plaats in Hotel de Linde, gevolgd door een diner en om 19u een cabaretprogramma van Guus Keddy uit Breda.

Er worden dan ook zilveren jubilea gevierd voor voorzitter Leon van Esbroeck, secretaris Joseph de Waal, bestuurslid Johan Vinke en kassier Dees Hermans. Hoewel uit de beginperiode de mutaties in het bestuur en raad van toezicht niet meer helemaal zijn te reconstrueren, valt wel op dat men over het algemeen een jarenlange zitting had, die bovendien vaak van vader op zoon werd overgedragen. Leon van Esbroeck was van 1918 tot de gemeentelijke herindeling in 1936 ook burgemeester van Hengstdijk. De voorzittersrol bij de bank had hij overgenomen van zijn schoonvader Leon Kerckhaert. Dees Hermans was naast kassier ook gemeentesecretaris. In die tijd zijn de parallellen en verbanden tussen bankbestuur en gemeentebestuur daarmee vrij groot.

Hengstdijkse Kerkstraat anno +/-1959. Links vooraan de winkel van Lies van Buijten, waar de bank eerst kantoor hield. Rechts vooraan het nieuwe bankkantoor men directeurswoning.

Nieuwbouw

De bank groeit verder en professionaliseert, en besluit tot nieuwbouw. In de jaren 50 was de bank gevestigd in de winkel van Lies van Buijten (nu Hengstdijkse Kerkstraat 26), in de ruimte rechts, later haar woonkamer. Volgens notulen van de bestuursvergadering van de CCRB van augustus 1957 werd de huur door de eigenaar opgezegd omdat de ruimte nodig was voor uitbreiding van de winkel. De bank zou per 1 december 1957 andere huisvesting moeten hebben. De CCRB verleent toestemming voor de nieuwbouw van kantoor met kassierswoning.

De laagste inschrijving op de aanbesteding was Fl. 44.500,-. Met de kosten voor grond en architectenhonorarium en na aftrek van aan te vragen Rijkspremie zou de netto investering in totaal Fl. 50.000,- bedragen. Het gebouw werd gebouwd door aannemers Gebroeders Krieckaert, uit Hengstdijk. Wanneer eind 1959 een overzicht van de kosten wordt gemaakt blijkt dat men met een totale investering ad Fl. 51.678,-, inclusief kosten voor de opening, feest, foto's en dergelijken, redelijk dicht bij de begroting is gebleven.

Op 22 november 1958 wordt het nieuwe bankgebouw aan de Kerkstraat (nr. 7b) officieel geopend, met een receptie van drie tot vier 's middags. Het is niet bekend of tussen december 1957 en november 1958 tijdelijk nog elders kantoor werd gehouden, of dat de huur voor die periode werd verlengd.

De aanpalende directeurswoning is nooit als zodanig in gebruik genomen. Daarnaast werd amper vier maanden later, in maart 1959, het kantoor van de gemeenteontvanger van de Gemeente Vogelwaarde verplaatst van de bank naar het gemeentehuis van Stoppeldijk.

Beheer boerenleenbank Hengstdijk en Ossenisse

Geen schorsing

Omtrent de mutaties bij de coöperatieve boerenleenbanken te Hengstdijk en Ossenisse vernemen wij van de Centrale Raiffeisenbank desgevraagd nader, dat de heer L. H. niet is geschorst als kassier, doch dat de centrale bank — overigens niet op verzoek van betrokkene — in overleg met de besturen van de plaatselijke banken heeft besloten het waarnemend kassierschap van de heer H. niet langer te continueren. De heer H. nam het kassierschap waar voor zijn vader, die kassier van genoemde plaatselijke banken was doch die in verband met een langdurige ziekte zijn functie reeds ongeveer twee jaar niet kon vervullen. Aan de heer H. sr. is thans op zijn verzoek eervol ontslag verleend, doch de waarneming door zijn zoon heeft niet geresulteerd in een benoeming tot kassier. Intussen is van de zijde van de centrale bank nog een onderzoek in de administratie van de banken te Ossenis en Hengstdijk gaande.

Artikel PZC 19.03.1959 over het eervol ontslag van kassier Dees Hermans

Aanloop naar de fusie

Tot 1959 was Dees Hermans de kassier. Hij was al gestart in 1928 en was tevens de kassier van de Boerenleenbank in Ossenis. Sinds 1957 werden zijn taken bij beide banken wegens ziekte echter waargenomen door zijn zoon Leon die handelaar of vertegenwoordiger voor een bier- en frisdrankmerk was. De inspecteur van de centrale bank is in de periode 1957-1959 kritisch over de gang van zaken te Hengstdijk. De waarnemend kassier blijkt de kwaliteiten van zijn vader niet helemaal meegekregen te hebben en er worden een aantal onregelmatigheden geconstateerd. De administratie is slordig en onvolledig. Mutaties worden niet tijdig bijgewerkt en er is bij het uitvoeren van overschrijvingen onvoldoende controle op het beschikbaar saldo, waardoor het aantal kredietoverschrijdingen toeneemt. Ook blijken er kredieten verleend te worden zonder dat daarvoor goedkeuring van het bestuur was gekregen, die vanwege de omvang wel vereist was.. Privé-betalingen en betalingen van de bank lopen naar het oordeel van de inspecteur nogal eens door elkaar.

Per 31 mei 1959 werden door de afdeling Inspectie der Coöperatieve Raiffeisen-Bank te Utrecht, St. Jacobsstraat 30 aan alle spaarders, voorschotnemers en rekening-couranthouders van de

COÖPERATIEVE BOERENLEENBANKEN HENGSTDIJK en OSSENISSE

contrôle-biljetten verzonden, vermeldende de grootte van hun tegoed, resp. schuld.

Wij verzoeken belanghebbenden met klem de juistheid van de verstrekte opgaven na te gaan en, bij eventuele verschillen, hiervan UITSLUITEND mededeling te doen aan de afdeling inspectie van de Coöp. Centrale Raiffeisenbank te Utrecht.

Met deze instelling gelieven zich eveneens in verbinding te stellen zij die geen opgave hebben ontvangen van hun saldo tegoed resp. schuld bij één van bovengenoemde boerenleenbanken.

Coöperatieve Centrale Raiffeisenbank
Afdeling Inspectie

Advertentie De Stem 09.06.1959, waarin werd opgeroepen tot controle van saldo.

Hierop wordt al snel ingegrepen. In 1959 wordt vanwege de jarenlange goede dienst eervol ontslag voor vader Dees Hermans verleend, en werd zijn zoon en tijdelijk vervanger Leon niet als definitieve opvolger benoemd. Alle rekeninghouders ontvangen een afschrift van hun saldo, met het verzoek deze te controleren. Bij onjuistheden dient men zich tot de centrale bank te wenden, en niet tot de lokale bank. Er komen hier overigens geen grote geschillen uit voort. Daarnaast worden reparaties uitgevoerd ten aanzien van niet of onjuist ondertekende financierings- en

zekerheidsakten, en het bestuur en de raad van toezicht worden opgeroepen om hun controlerende taak te intensiveren. Er wordt vastgesteld welk bedrag door de kassier teruggestort dient te worden vanwege kleine uitgaven zonder bon waarvan niet duidelijk is waarvoor die waren.

In april 1959 wordt in de bestuursvergadering van de CCRB aangegeven dat eerdere kastekorten aangezuiverd zijn en dat er is toegezegd dat een recent geconstateerd kastekort ook op korte termijn afdekt zal worden door bij derden te verkrijgen middelen. In Utrecht zijn er op dat moment nog wel twijfels of dat onder het geven van een 'ware voorstelling van zaken' zal gaan lukken

Geruchten gingen rond dat de 'onregelmatigheden' ook verband zouden houden met de van 1954 tot 1957 gehouden grote wielerskoersen op Hengstdijk: in die jaren werd de eerste wielrennerskoers ná de Tour de France naar Hengstdijk gehaald. Alle grote namen uit de Tour kwamen naar Hengstdijk, evenals duizenden bezoekers, een heel evenement was voor een dorp met enkele honderden inwoners. Organisator was Leon Hermans. Er zijn geen aanwijzingen dat de Boerenleenbank verliezen heeft geleden doordat hierbij te grote risico's zijn genomen. Bij inspectie in augustus 1957 over boekjaar 1956 blijkt 'Wielersclub Hengstdijk' een krediet van Fl. 5.000,- verkregen te hebben. Dat krediet wordt op dat moment weliswaar wordt overschreden (Fl. 8.036,-) maar de koers heeft dan nog maar zeer recent plaatsgevonden en een jaar later is van het krediet geen sprake meer.

De inspecteur van de centrale bank merkt wel op dat de "Wielersclub Hengstdijk" geen rechtspersoon is waar kredieten aan verleend kunnen worden. Indien een krediet nogmaals aan de orde zou komen, dan zou dat hoofdelijk op naam van de organisatoren of bestuurders verleend moeten worden. Mogelijk is dat de reden dat in 1958 niet meer zo'n groot evenement heeft plaatsgevonden.

Met het eervol ontslag van Dees Hermans in 1959 stond de weg vrij voor de benoeming van Petrus (Eduardus Maria) Kuijpers uit Kloosterzande, die al kassier was van de bank in dat dorp.

Fusie

In de gecombineerde bestuursvergadering van bestuur en raad van toezicht van 11 februari 1964 wordt besloten om de functie van Petrus Kuijpers te wijzigen van kassier in plaatsvervangend kassier, en tegelijk plaatsvervangend kassier Ben Kuijpers (zijn zoon) te benoemen tot kassier. Dit naar aanleiding van een schrijven van de Centrale bank. De opvolging is op zich logisch aangezien Petrus dan 65 is geworden. Vermoedelijk heeft Ben Kuijpers in praktijk al eerder als eerste kassier gefungeerd omdat hij in krantenberichten al als kassier wordt vermeld.

Het bestuur en de Raad van Toezicht berichten dan aan de CCRB: *"geen overwegend bezwaar te hebben tegen het voorlopig kassier zijn van B. Kuijpers op Hengstdijk, zolang de plv kassier P.E.M. Kuijpers aanwezig is. Wij zijn echter van oordeel dat de beste oplossing gelegen is in een fusie van beide banken. Indien het echter noodzakelijk zou zijn dat er op Hengstdijk een andere kassier komt, dan wordt een fusie naar de verre toekomst verschoven. Wij zijn gaarne bereid omtrent deze kwestie overleg te plegen met de Centrale bank, daar het dan mogelijk is alle facetten nader te bezien."*

In de jaarvergadering van april 1964 geven de leden goedkeuring aan het bestuur om nader te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn tot samengaan met de Boerenleenbank te Kloosterzande. In een buitengewone ledenraadsvergadering van 23 juli 1964 worden door D. Hogeweg, inspecteur van de CCRB, de voor- en nadelen van een fusie uiteengezet. Het voorstel tot fusie kan echter niet tot stemming worden gebracht, omdat het vereiste aantal leden niet aanwezig is. Binnen een maand wordt er daarom een nieuwe vergadering gehouden. Opmerkelijk is dat tijdens deze vergadering negen leden worden geroyeerd. Hiervoor wordt geen reden genoemd, maar aannemelijk is dat men met het royeren van leden die eigenlijk niet meer in het ledenbestand horen (vertrokken of inactieve klant) makkelijker aan het quorum kwam om een geldig besluit te kunnen nemen.

Bij een nieuwe buitengewone ledenvergadering op 17 augustus 1964 zijn 26 leden aanwezig. 23 leden stemmen voor fusie met de Coöperatieve Boerenleenbank Kloosterzande, 3 tegen.

Daarbij worden twee voorwaarden gesteld:

Twee leden van het bestuur, A. Schelfhout en L.C. Derijcke, en twee leden van de raad van toezicht, E. Verschueren en A. Krieckaert worden opgenomen in het bestuur en raad van toezicht van de fusiebank. Ook in de toekomst moeten er van zowel van de vijf bestuursleden als van de vijf leden van de rvt steeds twee personen afkomstig zijn uit het werkgebied van de voormalige bank Hengstdijk. Ook wordt bedongen dat er wekelijks op Hengstdijk drie zittingdagen zijn.

Juridisch is sprake van een liquidatie, waarbij alle activa en passiva van Hengstdijk worden overgedragen aan Kloosterzande. Er vindt een statutenwijziging plaats van de voortzettende bank, waarbij de naam wordt gewijzigd in Coöperatieve Raiffeisenbank "Kloosterzande-Hengstdijk". Per 31 december 1964 houdt de Coöperatieve Boerenleenbank "Hengstdijk" op te bestaan. Dit was de eerste fusie van banken in Zeeuws Vlaanderen, waarna in het kader van verdere schaalvergroting tot in de 21^e eeuw nog een groot aantal fusies zou volgen.

Toen de bank Kloosterzande-Hengstdijk in 1968 met de Boerenleenbank in Lamswaarde fuseerde, veranderde de naam van de bank in Coöp. Raiffeisenbank "Kloosterzande e.o." en verdween de aanduiding "Hengstdijk" uit de banknaam. Na de fusie heeft de Rabobank Kloosterzande e.o., zoals ze na 1972 genoemd werd, nog tot medio jaren '80 zittingen gehad op Hengstdijk.

Coöperatieve Boerenleenbank
„Kloosterzande”
TE KLOOSTERZANDE
(01148) 415 - Postrek. 223690

KLOOSTERZANDE, 18-8-64

Aan de Centrale Bank
te
Utrecht

Jur afd
Br/k
Fusie Hengstdijk-
Kloosterzande Mijne Heren,

Hierbij delen wij U mede dat op de op 17-8-64
gehouden algemene vergadering besloten is tot ontbinding der Boerenleenbank Hengstdijk
met ingang van 1-1-65 en fusie met de Boerenleenbank Kloosterzande onder de
volgende voorwaarden.

1. Twee leden van het Bestuur te weten A. Schelfhout en L.C. Derjcke, en twee
leden van de Raad van Toezicht te weten E. Verschueren en A. Kriekaert zullen
worden opgenomen in het Bestuur en de raad van Toezicht der Boerenleenbank
Kloosterzande.

Tevens zal worden bepaald, dat er in de toekomst 2 leden uit het werkgebied van
de Boerenleenbank Hengstdijk zitting zullen hebben in het Bestuur en de Raad
van Toezicht te zamen van de Boerenleenbank Kloosterzande.

2. Wekelijks zullen er op Hengstdijk 3 zitgelegenheden zijn.
Vermoedelijk zal er in de maand september op Kloosterzande een Buitengewone Algemene
vergadering worden gehouden waarbij dus wijziging van de Statuten en het huishoudelijk
reglement op de agenda staat in verband met de fusie.

Beleefd verzoeken wij U ons mede te delen welke artikelen in de statuten en
welke in het huishoudelijk reglement gewijzigd moeten worden, en hoe de aftreding
geregeld kan worden.

Wat de naam van de nieuwe bank betreft ontvangen wij gaarne suggesties Uwerzijds,
aangezien er hiervoor nog geen oplossing is gevonden.

Indien er nog andere maatregelen getroffen moeten worden ontvangen wij gaarne
hiervoor de nodige instructies.

Hoogachtend
Boerenleenbank Hengstdijk-Kloosterzande

Brief aan Centrale bank met bevestiging van fusie en voorwaarden.

Bronnen:

- Krantenbank Zeeland;
- Archief Rabobank jaarcijfers (<https://bedrijfshistorie.rabobank.com/>);
- Archief Centrale Coöperatieve Raiffeissenbank (stukken oprichting, bestuursvergaderingen, inspectierapporten);
- Notulen ALV Coöperatieve Boerenleenbank Hengstdijk 1955, 1958-1960, 1963-1964;
- Boek "De plaats van het geloof in het leven van Hendrik Albert Van Dalsum" – Jan de Kort, 2009;
- Foto's www.hengstdijk.eu;

Met dank aan Jan van der Meer, Hoofd bedrijfshistorie/conservator Rabobank.

Bijlage 1: overzicht oprichters Coöperatieve Boerenleenbank Hengstdijk d.d. 25 november 1903

Naam	voorvoegsel	voornamen	beroep
Esbroeck	van	Cornelis	burgemeester
Wesemael	van	Petrus Johannes	landbouwer
Kroonenburg	van	Ludovicus	onderwijzer
Staes		Johannes	landbouwer
Kerkchaert		Leonardus	hoefsmid
Leemput	van	Josephus	landbouwer
Verschueren		Eduardes	landbouwer
Esbroeck	van	Johannes Franciscus Josephus	landbouwer
Heese	van	Petrus	stroodekker
Muller		Josephus	landbouwer en timmerman
Maagt	de	Petrus Francies	werkman
Kroonenbrug	van	Petrus	landbouwer
Boeykens		Jan	eigenwerkdoende
Putte	van	Camille	landbouwer
Geensen		Petrus	landbouwer
Mol	van	Johannes Josephus	landbouwer
Hamelinck		Francies Macharias	schoenmaker en landbouwer
Gijssel	van	Adriaan	veldwachter en landbouwer
Belle	van	Alphons	slachter
Mannaert		Alphons	werkman
Leemput	van	Gerardus	werkman
Geelhoedt		Johannes Francies	werkman
Proctus		Jacobus	werkman
Kerf	de	Josephus	landbouwer
Hey		Josephus	werkman
Meyer	de	Jan Francies	boerenarbeider
Deursen	van	Johannes	landbouwer
Pardon		Petrus	werkman
Volder	de	Augustinus	hoofd der school
Wite	de	Felix Andreas	landbouwer
Cleemput	van	Eduard	landbouwer
Kriekaert		Gijsbertus	landbouwer
Smits		Ludovicus	landbouwer
Buyens		Josephus	landbouwer
Asselman		Johannes	landbouwer
Hermans		Charles Francies	gemeentesecretaris
Bakker	de	Augustus	landbouwer
Rijk	de	Ferdinandus	landbouwer
Kuypers		Adriaan	landbouwer
Bun	de	Judocus	landbouwer
		allen wonende te Hengstdijk	

Akte verleden te Hengstdijk op 25 november 1903 in tegenwoordigheid van getuigen Alphons Dobbelaar, kleermaker en Jacobus Warrens, landbouwer, beiden wonende te Hengstdijk. Getekend door de comparanten met uitzondering van Petrus Geensen, Petrus Pardon, Eduard van Cleemput en Ferdinandus de Rijk wegens "onervarendheid in de schrijfkunst".

Bijlage 2: overzicht bestuurders Coöperatieve Boerenleenbank Hengstdijk

	Bestuur							Raad van toezicht		
	Kassier	Plv	Voorzitter	Secretaris	Lid	Lid	Lid	Voorzitter	Secretaris	Lid
1903	Chr. F. Hermans		L. Kerckhaert	Jos. van Esbroeck	P.J. van Wesemael	Jos. Staes	L. van Kroonenburg	J. van Esbroeck	E. Verschueren	J. van Leemputte
1904	"		"							
1905	"		"							
1906	"		"							
1907	"		"							
1908	"		"							
1909	"		"							
1910	"(*)		"							
1911	L.G. Hermans		"							
1912	"		"					C. van Esbroeck (*)		
1913	"		"							
1914	"		"							
1915	"		"							
1916	"		"			(*)				
1917	"		"		J. de Waal*					
1918	"		"		"					
1919	"		"		"					
1920	"		"		"					
1921	"		"		"			<?		
1922	"		L.A.C. van Esbroeck (*)		"			J. van Deursen		
1923	"		"		"			"		
1924	"		"		"			"		
1925	"		"		"			"		
1926	"		"		"			"		
1927	"		"		"		J. Vinke*	"		
1928	"	D.J. Hermans(*)	"	<?	"	<?	"	"	<?	<?
1929	"	"	"	A. de Bakker sr.	"	J. Bun	"	"	J. de Bakker	J.A. Krieckaert
1930	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1931	D.J. Hermans	L.G. Hermans	"	"	"	"	"	"	"	"
1932	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1933	"	"	"	"	"	"	"	Jac. de Bakker	Jos. van Wesemael	"
1934	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1935	"	"	"	H. Schelfhout	"	"	"	"	"	"
1936	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1937	"	"	"	J. de Waal	H. Schelfhout (*)	P. Burggrave	"	"	Alph. van Damme	"
1938	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1939	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1940	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1941	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1942	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1943	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1944	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1945	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1946	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1947	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1948	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1949	"	-	"	"	"	"	"	"	"	"(*)
1950	"	"	"	"	"	"	"	"	"	A. Krieckaert
1951	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1952	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1953	"	"	"	"	"	"	"	(*)	"	"
1954	"	-	"	"	"	"	"	E.J.E. Verschueren	"	"
1955	"	"	"	"	>?	>? (*)	"	"	"	"
1956	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1957	"(*)	L. Hermans	"(*)	"	"	"	"	"	"	"
1958	"	"	L.J. van Esbroeck	"	"	"	"	"	"	"
1959	P.E.M. Kuypers	B. Kuypers	"	"	"	"	"	"	"	"
1960	"	"	"	"(*)			"	"	"(*)	"
1961	"	"	"				"	"	P. Burggrave	"
1962	"	"	J. Vinke				"	"	>? (*)	"
1963	"	"	"		<?		<?	"	"	"
1964	B. Kuypers	P.E.M. Kuypers	"		A.Schelfhout (*)		L.C. Derijcke (*)	"(*)	"	"(*)